

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНЦІВ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ КОРИСЛИВІ ВБИВСТВА

Анотація: У тезах розглянуто кримінологічну характеристику особи, яка вчиняє вбивства з корисливих мотивів.

Ключові слова: корисливі вбивства, замовні вбивства, кримінологічна характеристика.

Аннотація: В тезисах рассмотрено криминалогическую характеристику лица, которое совершает убийство с корыстных побуждений.

Ключевые слова: корыстные убийства, заказные убийства, криминалогическая характеристика

Summary: The theses consider the criminological characteristics of the person who commits the lucrative killing.

Keywords: lucrative killing, contract murder, criminological characteristics.

Останніми роками в Україні спостерігаються зміни в структурі умисних вбивств. Якщо донедавна велика кількість вбивств вчинялася на ґрунті побутових проблем (неприятні стосунки між злочинцем та жертвою, вбивства, що вчинені в стані алкогольного сп'яніння тощо), то наразі помічається тенденція до збільшення кількості умисного протиправного позбавлення життя іншої особи, вчиненого з корисливими мотивами або ж на замовлення.

Це явище для українського суспільства є здебільшого новим, а тому й потребує ґрунтовного вивчення з метою розробки ефективних заходів запобігання. Одним із ключових моментів кримінологічної характеристики корисливих вбивств є характеристика осіб, які вчиняють такі злочини.

Особа злочинця, який вчиняє вбивство з корисливих мотивів залежить від самого виду корисливого вбивства. Ткаченко М. О. зазначає, що вбивства, вчинені з метою заволодіння нерухомим майном, варто розділити на дві групи: 1) вчинені на побутовому рівні; 2) вчинені у сфері бізнесу та організованої злочинності. Розслідування вбивств, що належать до другої групи, являє найбільшу складність. Для «побутових» вбивств з метою заволодіння нерухомим майном є очевидним його вчинення саме з корисливих мотивів, а у випадку вбивств, вчинених у сфері підприємницької діяльності, – за економічними мотивами [1, с. 111].

Деякі автори також виділяють такий вид корисливого вбивства, як вбивства, вчинені з політичних мотивів (зокрема, пов'язані з боротьбою за політичну владу) і на ґрунті професійної діяльності (вбивство працівників судів і правоохоронних органів, журналістів, учасників кримінального судочинства, які викривають винних у вчиненні тяжких злочинів) [2, с. 171–172].

Слід звернути увагу, що досліджуючи кримінологічну характеристику осіб, які вчинили корисливі злочини, слід також досліджувати й характеристику осіб, які вчинили вбивство на замовлення, адже, відповідно до Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» № 2 від 07.02.2003, також як вбивство, яке вчиняються з корисливими мотивами, слід кваліфікувати умисне вбивство на

замовлення з метою одержання від замовника грошей, матеріальних цінностей чи інших вигод матеріального характеру [3]. Кваліфікація вбивства за п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України стосується й замовника вбивства, якщо він керувався корисливими мотивами, навіть якщо такий мотив був відсутній у безпосереднього виконавця злочину.

Типологічний розподіл злочинців, які вчинили вбивства на замовлення, виглядає так: випадкові вбивці (28%), бойовики злочинних угруповань (31%), професійні виконавці-одинаки (33%), організовані злочинні групи, що спеціалізуються на вчиненні замовних вбивств (8%). Близько 10 % вбивств на замовлення вчинялися з особливою жорстокістю, що свідчить про наявність випадкових виконавців, які виявляють риси садизму до жертв [4, с. 88].

Абсолютна більшість осіб, що здійснюють вбивства визначеної категорії, становлять чоловіки – більше 90% [5, с. 97]. За даними дослідження Ю. О. Оберемко, найбільшою кримінальною активністю при здійсненні корисливих вбивств вирізняються особи віком 18–24 років – 55,5 %. За ними йдуть 25–29-річні (17,6 %) і 30–35-річні (13,2 %). Частка неповнолітніх – 10,6% [6, с. 126].

Наймані вбивці як представники насильницької злочинності, підпадають під загальний освітній портрет насильницького злочинця. Так серед всіх злочинців винних у вбивствах і нанесенні тяжких тілесних ушкоджень 70% мають середню освіту, 15% – середню професійну освіту, 2% – вищу освіту. Однак, враховуючи той факт, що серед професійних найманих убивць часто зустрічаються колишні або нині діючі військовослужбовці, спортсмени, можна гіпотетично припустити, що частка осіб з вищою освітою серед кілерів більше, ніж серед представників інших категорій насильницьких злочинців [7, с. 101].

Важливе значення для характеристики психологічних особливостей корисливих вбивць мають дані щодо психічних аномалій. Наявність або відсутність розладів психіки та поведінки у корисливих вбивць встановлювалася шляхом призначення психолого-психіатричних експертиз, результати яких містяться в матеріалах кримінальних справ. За даними дослідження, проведеного Ю. О. Оберемко, подібні експертизи призначалися 99,3% засудженим за корисливі вбивства. Встановлено, що найбільш розповсюдженим проявом психічних розладів є синдром залежності від психоактивних речовин. Зокрема, 52,1% засуджених зловживали спиртними напоями або наркотичними засобами. Доволі часто особам з алкогольною чи наркотичною залежністю доводиться вирішувати проблему пошуку коштів для задоволення своїх потреб. Нерідко ця проблема вирішується саме шляхом вчинення корисливо-насильницьких злочинів. Так, наприклад, кожен четвертий засуджений корисливий вбивця підтвердив, що отримані від вчиненого злочину прибутки витратив сам на спиртні напої, наркотики та розваги [6, с. 131].

Підеумовуючи, слід визначити, що особа, яка вчиняє вбивства з корисливих мотивів (у випадку вчинення їх на побутовому ґрунті), здебільшого є судимим за вчинення інших злочинів, характеризується низьким рівнем правової та моральної відомості, зловживає алкоголем чи наркотичними засобами, у більшості випадків є безробітним, а тому й має потребу у миттєвому збагачення для досягнення своїх примітивних потреб. Якщо ж говорити про корисливі вбивства, які вчиняються на замовлення, то вказані особи можуть мати вищу освіту, є емоційно відчуженими, часто ці особи мають досвід несення військової служби.

Список використаних джерел:

1. Ткаченко М.О. Розслідування вбивств, вчинених з метою заволодіння нерухомим майном: деякі елементи криміналістичної характеристики. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 44. С. 110–114.
2. Крижановська О. В. Особливості криміналістичної характеристики замовних вбивств, вчинених на побутовому ґрунті. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. 170–173.
3. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини

проти життя та здоров'я особи» №2 від 07.02.2003 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03>.

4. Головкін Б. М. Корислива насильницька злочинність в Україні: феномен, детермінація, запобігання: моногр. Харків: Право, 2011. 432 с.

5. Антонян Ю. М. Психологія вбивства. М., Юрист, 2007. 198 с.

6. Оберемко Ю. О. Основні кримінологічні риси осіб, що вчиняють умисні вбивства з корисливих мотивів. *Форум права*. 2015. № 2. С. 126–132.

7. Гаврилишина Ю. В. Особа злочинця в криміналістичній характеристиці вбивства на замовлення. *Від громадянського суспільства – до правової держави: матеріали VIII Міжнародної наукової Internet-конференції студентів та молодих вчених*. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. С. 99–103.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. О. В. Новіков

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Матеріали XVIII студентської наукової конференції
з кримінології

(м. Харків, 28 листопада 2018 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2018

УДК 343.9:328.185(477)

A43

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (*голова*);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (*відповідальний секретар*);
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, доц. М. Ю. Валуйська;
канд. юрид. наук, доц. С. Ю. Лукашевич;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук О. В. Гальцова;
канд. юрид. наук М. О. Маршуба;
канд. юрид. наук О. В. Новіков;
канд. юрид. наук К. Д. Кулик;
канд. юрид. наук М. Ю. Кутепов;
канд. юрид. наук Н. В. Сметаніна;
зав. лабораторією Ю. Г. Бойко

A43 **Актуальні проблеми протидії злочинності : матеріали XVIII студ.**
наук. конф. з кримінології (м. Харків, 28 листоп. 2018 р.) / за заг. ред.
А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2018. – 196 с.

ISBN 978-966-937-540-7

ISBN 978-966-937-540-7

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2018
© Оформлення. Видавництво «Право», 2018